

ЯНЗЫ БУРВ ДИПТЕРДЕН

Керээни бадылаан

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). ССРЭ-ний болгаш МАР-ны ара-
ынга найрал, кады ажалдажылга болгаш дузалажылга ду-
гайында керээни МАР-ны Улустун Улуг хуралын Прези-
диуму январь 24-те күштүг болдуруп бадылаан деп МОН-
ЦАМЭ агентилел дыңнаткан.

ВДР-нин Даштыкы херектер министерствозунун медеглели

ХАНОИ. Январь 24. (СЭТА). Вьет-
намның Демократтыг Республиказы-
нын Даштыкы херектер министрствозунун төлөөлүчүсү январь 21-те
медеглели парлап түдүрүп, АКШ-
тын Мурнуу Вьетнама чепсекти
күштеринин санын улам көбүлөтүп
турарын ында шыңгы бурту шаап
турар.

1966 чылды январь 16-ла 9 күн
эки санын америк шериглер Мур-
нуу Вьетнама чепкип келген, оон
иштинде 25-ки дивизиянын ийги
бригадалы болгаш далай чазат
шеригини бири полкуз бар дээрин
медеглели чугалап турар.

Мынчангаш бо үлө Мурнуу Вьет-
нама америк шериглеринин ники
саны 200 миң солдаттар болгаш офи-
церлерден алып турар.

Америк 7-ги флоттун, Гуама бол-

гаш Таиландыла турар америк ше-
риг-агаар күштеринин керектеринин
70 миң шериг албаныгылары үстү-
нө айткан саяжа кирбей турар.
Олар база-ла Вьетнама түдүрүш-
кунарга шутт киржиш турар деп
чүбө билдиргил болгаш: Мурнуу Ка-
рея, Австралия болгаш Чаа Зелан-
диядан келген 20.800 солдаттар ол
санда база кирбей турар.

Вьетнамның Демократтыг Респу-
бликазынын Даштыкы херектер ми-
нистерствозу АКШ-тын чазанын
чаа агрессия базамын шийтпир-
лүгү бурту шаап, Вьетнам талазы-
биле 1954 чылдын Женеве дугу-
жулаларын хүндүлөп база ак сет-
килин-биле күсседирин АКШ-тын
чазанын негеп турар дээрин ме-
деглели демдегелеп турар.

ИНДИЯНЫН ЧАА ЧАЗАА

ЛОНДОН. (СЭТА). Индиянын
премьер-министри Индира Ганди ми-
нистрлерин чач кабинетинин ла-
зызын Индиянын президентизи
С. Радхакришнанга январь 24-түн
эртенинде кирген.

Кабинеттин кол составы өскерил-
бөө. Даштыкы херектер министри
албан-дужалда С. Сингх, иштиги
херектер министри — Г. Нанда,
самгала министр — Я. Чаван, а

сан министрине — С. Чоудхури олар
хелээр арткан.

Планнашкын министри албан-
дужалда эдөө А. Мехта, албанын-
дан дүшкөн А. Сеннин орунуга и-
стиция болгаш социал хандырылга ми-
нистри апарган Г. Патхак олар чаа
кабинеттин составында кирген.

Индиянын чаа чазая январь 24-те
дангыраан база берген деп, Рейтер
агентилелдин корреспондентизи Де-
лиден дыңнаткан.

Допчузу-биле

ИНДИРА ГАНДИ ДАНГЫРАК БЕРГЕН

Январь 24-те Индира Ганди Ин-
диянын чаа чазанын премьер-ми-
нистри болуп, дангыракты берген.
Оон дараазында министрлер каби-
нетини кечигүүнери дангырак
бергилээ.

«ЭНДЕГ-БИЛЕ» ӨЛҮРГЕН

Рейтер агентилелдин корреспон-
дентизини Данангтан дыңнатканы-
биле алырга, америк далай чадаг
шеригини артиллериядан Дананг
районунда танып чуртакчыларын
«эндег-биле» боолган. Оон түшө-
нүдө ийи херожеги кижиле болгаш
үш харлыг уруг өлгөн, он харлыг
оол болгаш бир эр кижиле аары-биле
балыгаланган.

«РАДИОАКТИВТИНГ ОБЪЕКТ» ТЫВЫЛГАН

Чер-ортузу далайны 700 метр ха-

ны түвүгө чыткан «радиоактивтиг
объектин» тып алган. Радиоактив-
тиг объекттин үгөнө дозу неде-
лэ мурнука америк бомбалакчы
самолеттун кывар чүтү кулар само-
лет-биле үскүлөшкөн үзүндө чыткан
дорткү атомнуг бомба боор деп бо-
лоп турар. Ол чүвени сут кырык
үндүрер талазы-биле белеткеди чо-
рудуп турар.

АМЕРИК КОРРЕСПОНДЕНТИНИ УНДУР СЫВЫРГАН

Нигериянын чаа шериг чазая Ас-
сошиэйтед Пресс агентилелдин кор-
респондентизи Денис Нилдан чүт-
тан сымырып ундурган. Нилдан
журналистти чүрүмүн үрөп, Нигерия
байдалын дугайында меге чүдүрөтүп
иштинде турган дээрин ниге-
рий чазактын дыңнадында айттып
турар.

(СЭТА).

Туттурганнарны солчуп турар

КАРАЧИ. Январь 24. (СЭТА). Ин-
дий-пакстан чепсекти үскүлө-
жипшикенин үзүндө пакстан шериг-
агаар күштеринин туттурган ш-
укулучузу дүш Равалпинди ча-
нып келген дээрин Ассошиэтед

Пресс агентилелдин корреспондентизи
Пакстандан дыңнадып турар.
Эрткен чылдын сентябрыда индий
шериг-агаар күштеринин туттурган
чепи офицерлерин оон мурнука
Делиге чоруткан.

Занзибар хоорайда улуг Ле-
нинниң ады-биле азан госпиталь
бар. Революция сонда ортулукка
ажылыч чоннарнын халас меди-
цина хандырылганын боттандыр-
ган.

Фото В. МУСАЭЛЬЯНЫНЫ.
СЭТА-ның фотохрониказы.

ШЫЛГАЛДА

Балыктыг хемнин уну калыр,
кашпал чер: карангы арылгар-
калыр олургулар, белик кызыл
чалымнар. Хемнин суу черини
чыччаан элери баткан кышкып,
ымай-бөөр дыйлаңдыр хап бат-
кан, чалым баарында барып үс-
кеш, анаа черини оораштап-оораш-
тап, дүвү чок нокан эеремни ар-
тыртып калып, орун уламчылап
чоруткан. Хемнин артымы талазы
чалым халаларыг бедик даглар, а
мурнуу талазы хорум-касактыг,
күзүмүнүг кызылгар чок улап
арта. Чамжык хем уну черлерде
хүндүлүр хүн караан көрбөс, хө-
дөдөлиг турар черлер база тур-
гулар. Ыныг черлерде өлгөрини
эелери дагга өттөөн өшкү, хонь,
сарымы өөнүн иштине шайлап
орган, өгүн дүдүнү өтүр көр-
үп олурар.

Бир күзүн Балыктыгнын уну-
га колхозтун ситенчилер брига-
дазын кечигүүнери: кижиле орту-
зу ажа берген, белик-чагайг сын-
гыш кудур эр Андрей Шаварович
биле шериг албаны эртерген,
колхозунга чаа ажаллап кирген
чолдасымаар-даа бол мөгө-шы-
рак боттут, халугур млар ырап,
хөмөйлөп чорутуп Нарын Дачы-
тович олар ыракта бригадала хөй
өрүмүн даалганын сугулар ол
черлерге ажаллап турган. Ийн-
дөөн ояктыларын ситенчилер хол
кадымы-биле кезип, ону курга-
дып, серилеп сараатташкан,
бригаданын чокшуктап, Балык-
тыгнын өрү чылып органар.

Баш хонукта ажаллаанын
түнийн ажи болган. Дээр аяк-
Бескен ситенчилер шыгы улуг-даа
болза, ону аялдарып, тал-
ралып кургалып тургаш, элөөн
ситенчилер серилеп, элөөн каш са-
рааттарны тургузуп алган. Ын-
чаар ажаллап турда, хүненин
хорватал келген. Нарын Дачы-
тович хөйжү бригадала төвүндө ба-
рып хүненин эскер, а Андрей
Шаварович чазаксаа одаага ар-
тып калган, төвө күзүрүтүт ха-
раганнар аразынын ситенчилер
шошорал кезер бооп чугалаш-
кан, дүштөк шак сонда тарал
чорутканнар.

Бир хонган. Хүненин чоругу-
н ажи сураг. Андрей Шавар-
ович кезеж улуг өсө одаанын ча-
нынга шайлап, бөгүнүг ажалын
түнийн база эртенги ажалын
планын болуп олурган. Хүндүлүр
ажылдаш турупкан-даа бол, ша-
гыраан хөйжү чок, харын чаа-
казырап, чалгаараксап олурган.
Чүрүмалдыг каас-чараш өскө-
нө чери — Балыктыгнын
уунда одаланган, чүртүп ол
чоругар олгу өрү көрөгө, дээрде
энемжөк хөй сылыстар, ес-
көөр көрөгө, бедик сыннар, дүм-
бей апаралар көстүр болган.

Узатпааза арамчылаа өтөп
турган азы Балыктыгнын өрү
көргөш, хая-зашты чангыландыр
киштепкеш, өтөй берген. Ырак-
та шимээн дыңнаан хөйжүлүг. Бе-
зек болганда, айны болгаш шып-
ынунун ыржымын үрөп, ар-
га-зашты чангыландыр бир-ле ки-
жинин ырлары дыңналган.
«Эжим кел чыдар-дыр» деп бо-
лаш, Андрей Шаварович шайын
чылыда берген. Ырап чоруп ор-
ган кижинин түн улам толарап
белген.

Эжим чүртүм Балыктыгнын
эрес чоругар олгу боор мей,
Чегелештир орустумза.
Чечеп, мерген эр-ле боор мей—
деп, ырап халым келде-ле, эжи
Нарын Дачытович улуг кончүг
артылыг бол келген. Олаг чанын-

га дүшкөш, артымы арай боорла
дүжүрүп, азынын эерин союп
каапкан:
— Че, Шаварович! Оттан
ужут, сугуан эскек. Кончүг се-
мис эштен дүдүп чып алган,
оон экин-биле дууп чыдыпталы
— деп мынгы.

— Ол чүү кыдыг эдия чүвөл,
кайын экедиги?

— Кай баары ол, эш. Ора-
ландым, хамык чонум турда, ол
хирезин анаа таарыштырар эр
мен ыйнаа! Эр кижинин чоругу
таарыс, эээр күш дег калшагай
боор, ижер-чирден дугалавас,
ишти толуг чоруп болгай. Оза
багай хөйжү кыдып, оордалып
чоруп сен деп, ажи мени кон-
чүвас сен, ээти кайын тыпка-
нымын чоруп берейн: хөйжү
бригадала чоругула колхозуусу хонь
көргөш, имиртинге чедир ма-
нааш, ирти туткан, эзеп алдым.
Ишти-хырын уштуп кааптым.
Бажы биле дугуларын база каап-
каш кедим. Чангыс чорук каа-
лабас, хамаан ийикке, чагыш
эштен чула чигеш, чылып алы-
ны!

Андрей Шаварович эжин «баш-
таганым олур ийнен» кылдыр
болаан. Ынчалла-даа от чырым-
га эжини арын-шарайын бүлүп
тептап көрүп олурга, баш-
тактанган хөйжү-даа чок, диним
эвес болгаш дүвүрээзини хөй-
рай-биле көрөп олурган.
— Орта сен бе, Дачытович!
Ону кайын болап алың? Шы-
нап-ла төрөөн колхозунун ир-
тин оорлаан кижиле болуна, ак-
тым-биле аныг одалыпкан хон-
га, албан черинге дораан баар
мен. Шыныч чугала!

— Шыны олар-тур, хөйжү бер-
дим. Барып-барып сенден канчал
чамжыр мен. Черин черинге
ийлөөн таан-даа ир эштин бажы-
рып чип шылаас бис бе? Ангы-
лап хонуп алган, албан че-
ринге баарында-даа чүү боор, ат-
аларыны алгылып, анык
эжини күткүп айылап турган,
колхозтун иртин оорлап чиген
сен дээр-ле болгай.

Андрей Шаварович көрүп олур-
ганга, эжи кончүг семис хөй
эшин узун ак ишти сынмас
кылдыр шийтеш, от кыдымга
лөпө каан, отка иззэн эштен
мөн-мөн кылап үстөр кызыл
көс кырынте «сыг-сыг» кылдыр
дамжылап дүшкөш, дораан ча-
лышталып хып көзүп турган.
Оон-биле чегелештир хөй па-
та долду эш дүдүп каан, от чы-
рында кылап ак чатлар мүнүн
кырынте хөйжү үнүп, чиндигне-
лүр өшүп турганын көзүлгөн. Эжи
Нарын Дачытович ишти эштин
дыңнаган чип олурда, оон
ийи чырындаан чакы чаш шы-
тын чулуу дег хөйжү өсүмтүк
баткан, сегидиге келгеш, катты-
жып, кылаңайып тарал турган.

Узатпааза Нарын эштин эскеш,
эжин сугурап-сугурап, «эштен чи»
— деп чаларга, Андрей Шавар-
ович «чизе-даа калдыг боор»
дээрлүг болуун кара мыымс
сыттып бижээн хынында уштуп ту-
руп алган. От кыдымга эзип
каан турган эштен зап берген, оон
эдилерини олурупкан, бижээн
хынап шыжааш, туруп кылаш-
тап чоруп барган.

Андрей Шаварович зан алып,
даглар бажында хүн-даа дегбөөн-
де турган, оун салган, шайын хай-
ны бөөрө, ийип, чеченип алган,
чугаа-соот-даа чокка, калымын

эжин ажыр салган, ажаллап чо-
рүп барган.

Кезеж одаага көзүп шайлап ал-
ган, ийилээн мыт чок олурган.
Андрей Шаварович далайдан дая-
за бажы дүрүлөп чонган, а Нарын
Дачытович орун эскеш,
ойталап чыткан.

— Эр кижиле эргинчел,
кортууну, черин черинде ча-
гыс одалыг ийи-ле борбак кижиле
бис. Чүдөн коргар сен. Кол-
хоз кечин «четтирдим!» дээр,
чооголар ужурулуг сен—дээр.
Андрей Шаварович мыт чок
олтуруп олурган.

— Менээ болаарга биче-дир
сен, эр кижиле улуг акымын басты-
п, элдеп-эинил чорбас чор.
Эртен бригадала баргаш, саян
үлгедигини бригадирге дораан
чугалаар мен, ол эштини арыг
иштинге хөмөйлөй эдилеп
алыр сен, бужар эр!—деп, шы-
ныч чугалааш, хая көрүп чыда
уагы берген.

Эртенде Баян-Кол аксында
бригадала чедип көзөгө, бригадир
оларын-биле мендешпейн-даа,
Андрей Шаваровичи эскер
эдилтир апарган:

— Анык эжини күткүп, тө-
рөөн колхозунун иртин оорлап
чип чоругу калдыг кончүг ары-
нур чок кижиле боор сен, чугалап
көрөм. Чок болза диниг бажын
тургузар сен, чок-ла болза, бо
лораан Агжык биле Кангыжы-
ты кедирткеш, силерни ийил-
рини колхоз төвүнге чедирин,
шагала черинге дужап беригер
дээр мен—дээр.

Эжини эскеген эштинде
чангыс-даа дайамы чивээн хи-
реинде, оон эжини колхозтун
иртин «оорлап» чигенин брига-
дирин канчал билдирген, актыг
черге анаа шамап турарында
пат-ла эдилесингиден андалап,
Андрей Шаваровичин арын-шы-
райы кызып, аажок соок дег ха-
ваалап сысты берген олурган.

— Че, чугалап көрөм? Колхоз
кежини канчал четтиртинерин
ол?—деп, оон-башта-даа билдир-
мес бригадир база катал айттыр-
ган.

— Билбес мен... Мен оорлаш-
паан мен. Нарын чазаксаа оор-
лаан чүвө. Оорлажыр хамаан чок,
«оор чүвө» деп Нарынды дын-
наш, эштин бажы ас дивээн мен.
Харын Нарынны албан черинге
дыңнадыр дээр, силерге кээримге,
силер менээ ону чугалаптар хире
бичи-лаа чай-бербедирер. Ийе,
бир эвес актыг мени Нарынга чо-
роп деп турар чүвө болза, ам до-
раан албан черинге дыңналынар.
Ол кижини менден чарып ал-
зын. Оор херекке киришпөө мен.

— Ичканмай!... Артези-
ни кечини четтирип алган,
авыластап олурары мону! Кан-

чарынга-даа хөйжү-дүрүм бау-
гар харыскалган дөмө-ле хүн-
дээр алаар сен—дигеаш, хүн-
дагир-даа адырылбас хире болган.

— Шыныч чугалаарга бужа-
вас, калдыг кончүг дара боор...
Нарынны-даа кончүп, болуун
үүлгедигин бөзү чүкөөс, хирин
үүлгедигин кижиле кинир тыртар
чүдүзү? Херек чок чүвө-дир он
деп болуна хиринирип олурган.
Хереттен аажок чап келген.

Хамык улус ажалын ара кар-
ган, кара ман-биле улуг брезент
майгыче кире халышканнар. Бри-
гадир база, «Ор» кижиле улустун
сондан чазаксаа кирип келгеш,
майгыч эжинге мыт чок сөзө-
лекти олуруп алган. Караанын
ужу-биле Нарынче бөдүү хыйыр-
тап көрөгө, ооо оолдар, кыстар-
был көрүшкөн, каткы-хөгүлүг,
«оор» шынч-даа чок олурган.

— Че, «оорлар» колхозуусу ке-
жини канчал четтиртинерин дугайын
чугалап көрүрөм? — деп,
бригадир айттырарга, майгыч
иштинде олурган улус чир-шон
каттырып-ла үнөн.

Дуу ирей олурар:

— Че, оолдар, хөкүг эжинири
хичкектеш чор силер, кайылар-
ны-даа эдилтес, калдыг болгаш
шыныч сеткидиги кижиле. Шы-
галданы кончүг эки тулуп эртен
деп болуп тур мен—дээр.

Андрей Шаварович чүвенин а-
нын билдирчел, өөрөндөгөн ийик-
ке, азы өштүг кыдым хайып хо-
радаанын чүвө ийикке, өөрү-
нө дескиндир көргөш, багайтыр
каттырарга, ийи караалдан мөң-
гүн суу дег борбалчынаан чаш-
тар чактарыны куду кылаңайып
чүлүп балы барган.

Херетини журуу чүл дээрге,
Нарын Дачытович хүненин
алыры-биле хөйжү бригадала че-
дип көзөгө, кончүг улуг ир ке-
мел берген болган. Анаа чораян
мал амычыл үк иртен көрүшкөш,
эштин иштинин чегинге херге-
лээрин сүмөлөөн чүвө-дир. Брига-
дир-биле чугалашкан, легин ир-
тин эштин Нарын Дачытович ап
балдырар, эжини сагыш-сетки-
лин меге чугааы-биле төвөрдү
турганы од чүвө иргин.

Чырык өртмөчтөй кижиле болуп
турттугенин чоргаарында,
болун чаа үенин кижиле мен деп
мелереп билди, улап, хүндүлөп
чоранында кижини, кижиле
мөзү-шынарын талазы-биле хе-
ректит шыгалданы Андрей Ша-
варович чычар туткан.

Бо болза үе-шагдагы тоол
эвес, Улус-Балыктыг херек кы-
рында ыччаар болган таварыла-
дыр. О дээрге колхозчу кижини,
амгы чаа үенин кижинини мөзү-
шынарын көрүскөн өөрдүгү-
диг таварыла-дыр. Мынчангаш
эрткен үлөгү эрги шыгын ар-
тышкыны болуп оор-сук кылдыр
чорук «Тере-Хал» колхозтун ле-
вискээринде шагдан тура чок бо-
луп турарынын ужуру-даа ынза.

Г. САНЧАА.

Колхозтар баштаар черлеринге, хамаатыларга!

Надээ ажил-агыл культураларыны эки-тура страхованиенин
керээрини Курстрахованиени инспекциялары-биле чарынар.

Тарылгалар шуурган, долу, соок, үөрдөшкөн болгаш еске-даа
чайгаар болур халалтардан узаттагынан азы үрөткен таварыла-
да Курстрахование чери страхование орун эгилит талар.

1966 чылдын дүмүдүнүн страхование керээлерин чүгөл тарыл-
га эгелээрини мурнууда чарып болур.

Страхование керээни чарыры-биле Курстрахование черини
инспекциязынга барынар.

КУРСТРАХОВАНИЕ ЭРГЕЛЕЛИ.

"ШЫНЫН" НОЧТАЗЫНДА

Хире-шаа-биле...

Тожуну «Май 1» колхозта пен-
сионерлер комитетини кечигүүнери
колхоз бугурулганын алам-
бур адыраларыга хире-шаа-биле
идеялар кырып туралар. Олар-
ны аразында 63 харлыг херөөн
ачык Ак Шанчыма база-ла кызым
күш-ажылдыгынын бирээс.

Хоочун ачы ачымын сезону эге-
лей бөөрге, эрги чаңыл баугар
аалдан барып турганы байлыгы
тайгалары сагыш-сеткилинде,
уйгу-дүштөн ыраас апарган. Ол а-
чыларын бригадиринден «аппал
көрей» деп дилет кылып чедэ бер-
ген. Бригадир оон дилөөн хандыр-
ган. Азы-чөм, эр-херексел-биле бү-
рүн дериттингеш, кашпагыч чары-
лында азынчыларга белеткенгеш,
бригадиринге келгеш, мында дээр:
«Болууну хире-шаа-биле 150-дө
эвеш эвеш дини кечин төрөөн ко-
хозууга дужаап көрөй» деп аа-
лаш, Хам-Сыранын анын, диниң
тайгалары кайы сен дээр халкан.

Аппал чаңчыккан, чагалап пошту
тайгаларга чедэ бергеш, каш хо-
нукта доктары-биле турмушуп ал-
ган. Баштайгы хүнүн эртенги ола-
рында бир пошке ийи дини маңы-
жы турарын көрүп — наан. Оларны
чагыт чокка ийи-ле оң-биле боол-
алган. Ол хүнүн олчаа 25 дини
болган. Ачымаар одаага чыгып

келгеш, баштайгы олчааын сана-
жырга, Ак Шанчыма амык оолдар-
ны башы амып наан болган.

Хүннөр эртин-ле турган. Хүндө ол
10-дан эвеш эвеш олчааыг болуп,
аппалар хуусааы орту кирип чорда,
дини 150 четкен. «Хуусаае күү-
сеттинген дээр, чана бөөрге кайып
боор, колхозунга артык орууда до-
мөй-ле херек болгай»—деп болаш,
Ак Шанчыма ачымынны урга-
чүлөп, олчааыг хүннөр оочу-соочу
эрткенни сонда, ийити түнел
270 дини чедип, хуусаае күөстөн-
гөн. Наан-хары улагы-даа берген
болза, хат бирини, кыштын сооту-
га турбайып, олчааыг төрөөн ко-
хозунга ол эеп келген.

Эш Шанчыма чүгөл дуржулга-
ныг ачы эвес, колхоз бугурулганын
кандыг-даа адыраларыга чүт-
күлдүп кырып, мурнакчыларын
ооруунга санадып келген. Мурнуу-
да чыдарга Чаваш тайгаларда ийи
фермазынга үр үдө бөзү кургуз-
луг ажылдаан. Ийи маалы чидирт
чокка, мергезилдиг ажаларыга бо-
лудуң улгери амыктарга көргүс-
түшкөн, чыдын-ла 70-дө эвеш
эвеш ийи алайларын мендл кама-
лап, 4 чыл иштинде 280 баш ийилер-
ни колхозунга өстүрүп берген.

А. ДОРЖУ.

База катал сонугурааннар

В. Кок-оолдун «Хайыран-бот» деп шийиниң чаралы Баян-
Кол сууруну кулмучуларыга көстү бөөрге, чон ону база катал
көөрүчө далажы берген.

Шийини эгелээр шагы-даа чокшудуан, Клубту чон-даа шыгырт
доо олурар, чамдык кижилерге билет безин чедиппейн барган.
Ший улуг сонугураалды хайыктырарган. Көрүкчүлериң барык-ла
хөй кезин ону моон мурнууда каш катал көргөн-даа болза, ший ам
база оларга улам-ла солуп болган.